

UROŠ AHČAN, REKONSTRUKCIJSKI IN ESTETSKI KIRURG

Kakovost kot popolna predanost numinoznemu

Slovenska medicina je ponovno dokazala, kako napredne strokovnjake in znanje imamo. Pod vodstvom dr. Ahčana je skupina strokovnjakov s kirurške klinike UKC Ljubljana s 3D-modelom prva na svetu iz kosti in mehkih tkiv naredila popolno rekonstrukcijo nosu.

Sprašuje: dr. Lucija Mulej Mlakar; fotografiji: osebni arhiv

Odlčnost in prizadevanje za popolnost sta pravzaprav tisto, kar žene človeštvo, pri čemer želja ni le neka nit hrepenenja, ki nas poganja v neznane smeri. Je le čista strast predaje nečemu, kar je večje od nas, kar nas kliče, da pred obličjem nespoznavega obnemimo. Kaj je lepšega kot nekemu povrniti tisto, kar mu skuša biti trajno odvzeto? S takšnimi vprašanji se vsakodnevno srečuje sogovornik, večkrat nagradjeni kirurg in zdravnik prof. dr. Uroš Ahčan. Je človek pronicljivega uvida in drže, ki hrani mnoge. Zaveda se, da čista strast do popolnega fokusa, pri čemer se meja med lastnim jazom in zunanjim svetom v celoti zabriše, omogoča »čudeže«. Očisti dušo in pomiri um, ki ne najde miru, ko ležijo poškodovani, oropani celovitosti telesa naključni ljudje, ki jim je življenje pokazalo temno plat nezamisljivih preizkušenj. Nov obraz, nov del telesa, nov nos, nova dojka? Za nekatere je nemogoče mogoče. Kakovost timov in odnosov ter požrtvovalnost slovenskih zdravnikov sta nas že mnogokrat presunili. 9. januarja 2019 sta dr. Ahčan in dr. Didanovič postala Delovi osebnosti leta 2018, nagrajena za kirurško inovacijo rekonstrukcije nosu onkološki bolnici.

Prof. dr. Ahčan, besede, kot so kakovost, odličnost, celo imenitnost, niso neznane vaši poklicni poti in uspehom, ki jih nizzate v zadnjem desetletju. Nedavno ste skupaj s kolegom dr. Vojkom Didanovičem prejeli laskavi naziv »Delova osebnost leta 2018«. Kako besedo kakovost razumete vi v svojem vsakdanu, ki je poln prednosti in odrekanj?

Vsekakor se strinjam z vami, da je kakovost nekaj, kar izraža imenitnost, a imenitnost ne sme biti redka dobrina ali značajska lastnost. A kot nas opozarja način življenja sodobnih družb, kakovost pogosto zamenjajo želje po hitrih dosežkih. In s kakovostjo je povezan čas, ki je za vse nas vse bolj redka dobrina ... Sam bi ga želel imeti več, da bi se lahko posvetil vsemu, kar me veseli, in vsem, ki mi veliko pomenijo. In z leti je teh ljudi vse več. Hvaležen sem, da lahko opravljam to poslanstvo. Hvaležen sem vsem, ki mi stojijo ob strani.

SQ, ki je prepoznavni znak Slovenskega združenja za kakovost in odličnost (SZKO), si prizadeva doseči standarde, ki jih lahko in pravzaprav moramo dosežati in ponavljati pri vsakokratni izvedbi nekega procesa. Kako gledate na standarde odličnosti in nujnosti v zdravstvu? So odvisni od sistema ali ljudi, obojih, ki sistem posebljajo?

Menim, da je poleg znanj, veščin in kompetenc ključna čustvena inteligenca, ki uravnava vse tiste dimenzije, pri katerih običajno nastajajo težave. Besede, kot so integriteta, pogum in dostojanstvo, morajo veljati tako na strani zdravnikov kot pacientov. In tukaj je sposobnost čustvene stabilnosti in zrelosti ključna. Na teh ravneh nas čaka še nekaj izzivov in sam skušam s primeri iz športa in vsakdanjega življenja prikazati pomen dobrega sodelovanja, ki je v kolegialnosti in sposobnosti graditi višje cilje. Brez zavisti in klasičnega nagajanja, ki je včasih tudi del našega vsakdana. Zato so standardi pomembni, saj uravnavajo nestabilne vezi, ki jih ljudje včasih kreiramo zaradi izčrpanosti ali drugih stisk. In ja, oboje imate prav. Ljudje kreiramo standarde, jih nadgrajujemo in prek zaveze k boljšim rezultatom izgrajujemo boljše rešitve.

Veliko se govori o tem, da je slovensko zdravstvo v težavah. Nedavno smo v našem časopisu pisali o strategiji Michaela Porterja in Thomasa Leeja, ki prikazujeta podobne težave zdravstva drugod po svetu ter nanizata možne rešitve. Tudi sami ste večkrat poudarili, nazadnje v reviji OnaPlus, da »najlažje je obljubiti vse pravice, uvesti še vrsto zelo hitrih in nujnih napotnic, a ob tem spregledati kadrovske in prostorsko podhranjenost. General bi moral točno vedeti, na katerih bojnih frontah delujejo njegovi vojaki, koliko jih je in kako so opremljeni in nato tudi prevzeti odgovornost za izgubljene bitke in vojno«. Kdo so sodobni generali in kdo pešadija?

Zdi se, da bi radi vladali vsi, poslušal pa bi še redkokdo. Mogoče moramo v odnose in zlasti v vprašanje javnega zdravstva vnes-

ti več kmečke, preproste logike in manj sistemskih rešitev, ki se včasih sesedejo v sebe. Potrebni so iskren pogovor, analize ter multidisciplinarni pristop, pri čemer bi sodelovali skupine pacientov, ekonomisti, pravniki in zdravstveni delavci. Pripravili bi temelje za spremembe in kratkoročne ter dolgoročne ukrepe. Zgolj nerealne obljube vodijo v razočaranje in slabo voljo, kar ruši tudi odnose med pacienti in zdravstvenimi timi.

Morda je glavna sopomenka kakovosti sinergija? Večkrat poudarjate svoj tim, skupni utrip?

Res je. Moj tim deluje kot en organizem. Nujno je, da med nami deluje sinergija, pri čemer si že skoraj beremo mis-

li. Kako pravzaprav optimalno nadgraditi neki operativni poseg je tisto, kar me vsakokrat zanima. To niso le spretnosti glavnega kirurga in ekipe, ampak naša zavest, združena z enim ciljem. Odličen rezultat za pacienta. Med nami morajo biti številna ujemanja in tudi osebnostno moramo biti kompatibilni. Vsak poseg predstavlja nepredvidljivo zgodbo z možnimi zapletmi in različnimi ovirami brez časovnih okvirov, zato so le dobri timi lahko kos tako zahtevnim nalogam.

Ste neobičajno pogumni in neposredni, vaš jezik je pogosto slikovit in s svojimi izjavami dosežete odmevnost. Zgolj v zadnjem letu ste imeli na ducate

intervjujev in medijskih objav, tako pisnih kot televizijskih in radijskih nastopov doma in v tujini. Sposobni ste reči bobu bob. Čemu pripisujete svojo prodornost?

Na zadnje vprašanje vam ne znam odgovoriti, a če se potrudim in razmislim, bi lahko rekel, da je vse posledica preteklega trdega dela, odrekanj in številnih srečnih naključij, ki se dogajajo. In ja, rad podajam svoje poglede, saj menim, da imamo zdravniki neki drugačen uvid v družbo, saj živimo drugače. Opazimo nekaj drugega in sam se dobrih sogovornikov vselej veselim. Obenem pa mislim, da je naša objektivna in korektna kritika dolžnost, in ne

Prof. dr. Uroš Ahčan, doktor medicine, estetski kirurg, inovator, oče in mož ter predvsem človek mnogoterih vizij. Petdesetletni kirurg je dosegel že skorajda vse, kar je v medicini ali na kaki drugi karierni poti sploh mogoče doseči. Uroš Ahčan je danes redni profesor in predstojnik Kliničnega oddelka za plastično, rekonstrukcijsko, estetsko kirurgijo in opeklino, ki redno predava po svetu in sodeluje s svetovno priznano kliniko Mayo. Leta 2018 je ustanovil, skladno z načeli visoke zdravniške etike, zasebno kliniko Juventina (Juventina Clinic), na kateri ste deležni celostnega pristopa ohranjanja mladosti in harmonične obravnave lastne biti.

pravica. Saj le tako postavimo gradnike pozitivnih sprememb v ljudeh, okoli in v sebi; postavimo jasna pravila in se jih držimo, s čimer vplivamo na kakovost življenja in celotne družbe. Preziram pa žaljive komentarje brezimnih posameznikov, ki se skrivajo pod psevdonom in bruhajo strupene besede ter blatijo vse vprek, pišejo žaljive zapise in uživajo v negativnih mnenjih in v nesreči ljudi. Vse naštetu le jemlje življenjsko energijo in vnaša slabo voljo, spore in sovraštvo. Zato je pomembno, da se iskreno pogovarjamo, četudi naša mnenja niso vselej enaka. S pogovorom dosežemo višjo raven in najdemo rešitve ter dosežemo napredek.

Zdi se, da ste v tem pogumnem diskurzu osamljeni. Namreč, vse več strokovnjakov na drugih področjih ubere smer ugajanja in se izogiba polemikam ter tveganjem. Kaj svetujete preostalim strokovnjakom?

Menim, da živimo na čudovitem koncu sveta in da se mora vsak potruditi, da da od sebe največ. Tisti, ki so pri vrhu, in tisti, ki so na začetku. In ko vsak odgovarja za svoja dejanja in odločitve, problemi izpuhtijo; morda moramo odrasti in dozoreti kot civilizacija? Predvsem pa pogrešam preprosto kmečko pamet, ki je temelj vsem nadaljnjim znanjem in specializacijam.

Torej lahko rečeva, da je kakovost povezana z osebnostjo človeka? Kot kaže zgodovina, vsaj dolgoročno izredne rezultate dosegajo izredni ljudje. Kako vam uspeva ohranjati pravo smer, saj se zdi, da jo ohranjate?

Imel sem srečo, da sem deloval v timih izrednih učiteljev, ki so mi pokazali, kako v medicini delati za dobro ljudi. Obenem so me od nekdanj obkrožali športniki, ki so mi bili vzor. Brez trdega dela, popolne predaje in fokusa ni napredka. In ja, pravi prijatelji, ki so do mene iskreni, so neprecenljivi kompas srca. In kot večkrat poudarjam, brez opore družine noben uspeh ne bi imel resničnega sijaja. V zadnjih letih srečujem ljudi, ki mi pomagajo, da sledim svojim ciljem in sebi, in to so večkrat pacienti, ki sem jih zdravil. Njim sem še posebej hvaležen. Njihovi napredki so del moje osebne

Kakovost res izraža imenitnost, a hkrati imenitnost ne sme biti redka dobrina ali značajska lastnost.

sreče. Zato ne morem slepo slediti le družbenim klavzulam o zvestobi in lojalnosti, saj morajo takšne kvalitete priti iz srca, in ne kot posledica naučene omike ali inhibicij drugega reda.

Nekje je zapisano, da ne verjamete v boga, a v drugih objavah trdite, »da ima boga«. Se vam zdi, da je vprašanje izvora in konca v medicini zelo pomembno? Ne nazadnje, smrt zaradi tragedij ni nekaj, s čimer se vi še ne bi srečevali. Torej, kako ste vi z bogom?

Če sledimo izročilu krščanstva, to poudarja mir in ljubezen. Če se poglobimo v preostala verska izročila, naj-

demo podobne nasvete. Vsa pa neka-ko opozarjajo, da prejmemo tisto, kar dajemo, in da se s smrtjo naše bivanje ne konča. Ker nam po smrti še nihče ni prišel povedat, kako je tam, lahko pošteno in znanstveno presodimo, da tega pač ne vemo. Zato govorimo o veri. Ne o dejstvih. Sam imam do nečesa nad nami strahospoštovanje. Sam sem bil priča številnim »čudežem«, od odličnih okrevanj do preživetja v situaciji, ko je medicina z 99-odstotno gotovostjo napovedala smrt. Menim, da moramo ohraniti spoštovanje do vsega tistega, kar je sveto in očem nevidno. Tako da ja, v tem smislu lahko rečem, da verjamem v boga, a neodvisno od institucij verovanja. In vera v neki občni

kozmični zakon poštenja ljudi obvaruje pred njimi samimi.

Kaj pa fokus? Javnosti ni znano, da med operacijo, ki traja od najmanj par ur do celo 10 ali 12 ur, praviloma nimate odmora in ne opravljate bioloških potreb. Kako vam uspe ohranjati tako intenzivno koncentracijo tako dolgo? Ste že v otroštvu zaznali, da vam gre to od rok? Kontemplacija in visoka koncentracija sta načeloma domeni visoko kultiviranega in izmojstrenega duha. Kako se mojstrite vi?

Že kot otrok sem rad ribaril in morda je bila uvertura v kirurgijo ravno želja

po izdelavi super muh za muharjenje. Navijanje, iskanje pravih materialov, vozli in gibi rok na miniaturnih ploskvah so bili izziv za mene in ribe, ki so prijemale kar dobro. In danes ko pridem v operacijsko dvorano in si nadenem roka-vice, kapo, masko in plašč, sem v drugem svetu in že z narisom se začnejo popolna koncentracija in usklajeni gibi rok, medsebojno sodelovanje uma, idej, ekipe ... Pridejo tudi rutinske faze, ko smo sproščeni in z glasbo v ozadju, s šalami in vedrino. Vsaka operacija zahteva psihofizično pripravljenost, kajti pogoste so prisilne drže telesa, ki z leti puščajo posledice. Zato moramo kirurgi skrbeti tako za fizično kot mentalno kondicijo. Poleg telesne vadbe in

športne aktivnosti sta potrebni tudi psihična priprava in vizualizacija, pri novih postopkih pa zlasti virtualna in računalniška animacija.

Prof. Ahčan, Slovenci smo vam izkazali zaupanje, občudovanje in hvaležnost s to nagrado in vi izžarevate stabilnost in skromnost. Kot sem izvedela, ste zelo priljubljeni tudi kot učitelj. Kaj svetujete mladim, ki iščejo svoj izraz v kaosu vrtljaka možnosti, ki se nizajo hitro, a obenem pogosto ne ponujajo globine? Kako naj ohranijo ali poiščejo vizijo?

Velik privilegij je biti učitelj, vzgajati ljudi po svoji meri, ustvarjati zdravnike in kirurge, ki bodo zdravili našo generacijo. To je izziv, priložnost in zahtevna naloga hkrati. Študentje medicine so posebni in si zato zaslužijo dobre učitelje, kar pa v enaki meri velja za preostale poklice, saj je vpliv mentorjev neizbrisni. Pomembno je, da so predani svojem delu, da ga opravljajo s strastjo in odgovorno. Zgledovati se morajo po vrhunskih športnikih, mirovnikih in ljudeh presežkov ter večkrat pozabiti na gibanje kazalcev na uri. Mladi si na splošno morajo postaviti izzive in jih s predanostjo reševati. Nagrada vselej pride in nagrada nima vedno in zgolj denarne enote. Pri našem delu so nasmehi, objemi in stiski rok pogosto veliko več vredni od stvari, saj oblikujejo lepe spomine, ki nas hranijo tudi v slabših časih.

Dr. Lucija Mulej Mlakar

poslovna antropologinja, sociologinja, kolumnistka in pisateljica, v slovenskem prostoru utrjuje menedžment osebnosti Budjnani 4 Q kot nadgradnjo raznim oblikam procesiranja človeških vsebin.